

ISSN: 3023-4778

International Journal of Original Educational Research

ReviewArticle

**Alan Değişikliği İle Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçiş Yapan
Öğretmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözüm Önerileri**

Gökhan Karasu

karasugokhan2@gmail.com

Mehmet Yücel Ersoy

yucelersoy45@hotmail.com

Ebru Özen

ebiebi06@hotmail.com

Hikmet Altun

Altun_04@Hotmail.Com

Atf: Karasu, G., Ersoy, M.Y., Özen, E. ve Altun, H. (2023). Alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı sıkıntılar ve çözüm önerileri. *International Journal Of Original Educational Research*, 1(1), 90-108.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı problemleri çözümlmek ve çözümlenen bu problemlerin çözümlerine yönelik çeşitli öneriler geliştirmektir. Çalışmada, araştırma yöntemlerinden nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmadaki kişilere 11 soruluk oluşan yarı-yapılandırılmış hazır formlar ve 20 sorudan oluşan Mesleki Doyum Ölçeği dağıtılarak (internet üzerinden) veriler toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini Sivas ilinde alan değişikliği yaparak Özel Eğitim öğretmenliğine geçmiş olan 14 öğretmen oluşturmaktadır. Sorulan soruların güvenilirliğini artırmak için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Alan değişikliği yapan öğretmenlerin tayinlerde sıkıntı yaşamak istememesi, norm fazlası durumuna düşmek istememesi, daha az ders yükü gibi sebeplerle araştırmaya katılan öğretmenler alan değişikliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Alan hakkında formasyon bilgisinde kendini eksik hissetme, sınıf yönetme konusunda sorunlar, öğrenci seviyesine inememe, nöbet, dersin iş ve işlenişindeki işleyişin tamamen diğer branşlardan özgün olması temel sorunlardan birkaçıdır. Alan hakkında bilgi ve deneyimi artırmaya yönelik kurslar, seminerler, hizmet içi eğitimler alınması, alanında yetkin öğretmenlerinin mentörlüğü, mezuniyet alanına dönüş fırsatının verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alan Değişikliği, Özel Eğitim.

The Problems And Solution Proposals Of The Teachers Who Have Changed The Field Change To The Special Education Teaching

Abstract

The aim of this study is to identify the problems experienced by teachers who switched to special education teacher with the change of specialty and to develop solutions for the problems detected. The research is structured on the basis of the qualitative research method. The teachers were distributed semi-structured forms consisting of 11 questions and the Professional Satisfaction Scale consisting of 20 questions. The data were collected with the help of these. The sample of the study consists of 14 teachers who switched to being Special Education teacher by changing

the specialty in Sivas. Expert opinions were consulted to increase the reliability of the questions asked. Teachers reported that they made changes in the specialty due to reasons such as difficulties in reassignment, being redundant teachers, less course load. Feeling insufficiency in the field knowledge, problems about classroom management, not being able to reach the student level, watch duty, differences in the functioning of the course were among the main problems. It is among the suggestions to provide courses, seminars, in-service trainings to increase subject matter knowledge, guidance of experienced teachers, and the opportunity to return to the field of graduation.

Keywords: Specialty Change, Special Education.

Giriş

Özel eğitim; çoğunluğun taşıdığı özelliklerden farklı ve özel eğitim gereksinimi duyan öğrencilere sunulan, çoğunluğun özelliklerinden üstün birtakım bilişsel ve duyuşsal özelliklere sahip olanları özelliklerini var olan seviyeden daha üst düzeye çıkarmayı hedefleyen, yetersizlikleri ve eksiklikleri engele dönüştürmeyi amaçlayan, özel gereksinimleri olan bireyleri kendine yetebilecek hale getirerek toplumdaki kopmamasını, toplumla bütünleşerek yaşamasını ve topluma kendi imkânları doğrultusunda katkılar sağlayarak yaşamasına imkân verecek becerilerle donatan eğitimidir (Ataman, 2003).

Millî Eğitim Bakanlığının özel eğitim tanımı ise; özel eğitim ve rehabilitasyon, dil ve konuşma güçlüğü, zihinsel, fiziksel, duyuşsal, sosyal, duygusal ve davranış problemlerine sahip engelli bireylerin engellilik halini ortadan kaldırmak ya da etkilerini en az seviyeye indirmek, yeteneklerini yeniden en üst seviyeye çıkarmak ve topluma uyumlarını sağlamak, temel öz bakım becerilerini, bağımsız yaşam ve mesleki becerilerini geliştirmek amacıyla yapılan çalışmaların tümüdür (MEB, 2012). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimleri konusunda özel eğitim alanında görev yapan öğretmenlere en az aileleri kadar sabır ve özverili bir şekilde görevlerini ifa etmeleri gerektiği açıktır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin normal akranlarına göre bakım ve eğitiminin daha da zor olduğu aşikârdır. (Aydemir, 2013). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kendi kendine yeten, üreten, bağımsız yaşama becerileri kazanarak toplumla

bütünleşebilen, toplum tarafından kabul edilen kısacası kendi ayakları üzerinde duran bireyler olarak hayatlarını devam ettirebilmesi büyük önem taşımaktadır (Gökçe, 2010).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere normal bireylere uygulanan eğitim programları uygulamak onlara yapılacak en büyük haksızlıktır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere gereksinimlerine uygun bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmaya ihtiyaçları vardır (Kuğu, 2011). Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arttıkça özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim kalitesinin arttığı görülmektedir. Ülkemizde ve dünyada özel eğitime devletlerin ve insanların bakışı her geçen gün daha ileriye gitmektedir. Bu durum üzerinde en önemli etkiyi yasa ve yönetmeliklerle yapılan düzenlemeler ve özel eğitim ve öğretime ihtiyaç duyan bireylerin günden güne sayısal olarak artış göstermesidir (Sanır, 2009).

Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir? Şeklinde oluşturulmuştur. Eğitim bir bütündür ve bütünü oluşturan sistemler bulunmaktadır. Sisteminin öğelerinin en çok bilinenleri öğretmen, öğrenci ve velidir. Sistemin diğer sacayakları ise eğitim programcıları, eğitim uzmanları ile idareciler, eğitimde kullanılan teknolojik ve fiziki kaynaklar ile parasal kaynaklardır. Dünyada eğitim sisteminin en temel ögesi her zaman ve her yerde öğretmendir. Eğitimde kalite aranacaksa ilk önce bakılacak yer eğitimcilerin niteliğidir. Öğretmenlerin işe başlamadan öne ve iş esnasında doğru bir şekilde eğitilmesi eğitim hizmetlerinin kalitesi açısından büyük önem arz etmektedir. “Eğitimin kaliteyi ve niteliği belirleyen en temel unsuru öğretmenler olarak kabul edildiğinden eğitim sisteminin en önemli yapı taşını da öğretmenler oluşturmaktadır” (Şişman, 2007). Öğretmen adayları lisans eğitimleri süresince kendi branşlarıyla ilgili tüm eğitimleri yeterli düzeyde alıp mezun olacakları branş öğretmenliğine hazırlanmaktadır. Her branşın kendine göre zorlukları olsa da Özel Eğitim öğretmenliği en zor ve en çok sabır gerektiren branşların başında gelmektedir. Bu sebeple öğretmen yetiştirme sürecinde Özel eğitim öğretmenliği en çok dikkat edilmesi gereken branşların başında gelmektedir.

Alan Değişikliği İle Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçiş Yapan Öğretmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözüm Önerileri

Özel eğitim branşında öğretmenler öğrencilerine; toplumda yaşarken ihtiyaç duyacakları gereksinimleri kazandırarak toplumda bağımsız bir biçimde, kendi kendine yetebilecek yaşamsal beceriler kazandırmayı amaçlamaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyin vatandaşı olduğu devleti, ailesi ve eğitim gördüğü okul ve kurumlar bireyin bu amaçların kazandırılmasında bireye katkı sağlamaktadır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde yardımcı olacak en önemli unsur özel eğitim öğretmenleridir. Özel eğitim öğretmenleri meslek hayatları boyunca özel gereksinimleri farklı olan öğrenci gruplarıyla eğitim faaliyetleriyle onlara destek olmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin devam ettiği kurum veya okullarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin öğrenciye yaptığı katkı ve aileye yapacağı yönlendirme öğrencinin hem yaşam kalitesine hem de akademik becerilerinin pekişmesinde büyük öneme sahiptir. Bu sebeptendir ki özel eğitim öğrencileri ile çalışacak öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Diğer branş öğretmenlerinden farklı mesleki şartlara ve gereksinimlere ihtiyaç duyulduğundan özel eğitim öğretmenliği diğer öğretmenlik alanlarından farklılaşmaktadır.

Özel eğitim öğrencilerinin sahip oldukları farklılıklar sebebiyle; öğretmenin öğrenciyle birebir ilgilenmesi, daha fazla zaman ayırması ve bu süreç içerisinde öğretmenin sabrının önemli bir rol oynaması, ailenin beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verebilmek, her bir öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) hazırlamak ve bireysel eğitimler vermek gibi değişkenler özel eğitim öğretmenlerini diğer öğretmenlik branşlarından farklılaştırmaktadır (Aydın & Tekneci, 2013). Eğitimin dinamik bir yapıya sahip olduğundan yola çıkarsak, eğitim-öğretim sürecinde en önemli rolü üstlenen öğretmenin görev ve sorumluluklarını; dinamizm isteyen niteliklerin sürekli sorgulanmasını ve geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. “Bir eğitim sisteminin kalitesi, sistemin önemli bir unsuru olarak yer alan öğretmenlerin kalitesiyle doğru orantılıdır” (Gurbetoğlu, 2010).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada Sivas İli içerisinde alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıları çözümlenmek ve çözümlenen bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinde bulunularak çözüme katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Öğretmenlik mesleğinin kalitesinin artırılması, ilk önce öğretmen adaylarının ve öğretmenlerde mevcut olması gereken alanlarının genel ve özel yeterliklerin ve yetkinliklerinin bilinmesi, sürecin içerisinde bu yetkinliklerin, hizmet içi ve hizmete başlamadan önce sürekli geliştirilmesi ile mümkün kılınabilir. Eğitim ve öğretimin tüm birimleriyle aktif bir yapıda olması, kaliteli bir eğitim-öğretim sürecinde en önemli faktör olan eğitim-öğretim faaliyeti yürütenlerin görev ve mesleki yetkinliklerini sürekli sorgulanmasını ve sürekli üzerine eklenerek gelişimini gerekli kılar (MEB, 2006).

Eğitmcileri yetiştirmede niteliği artırmanın ilk hamlesi nitelikli öğretmen yeterliliklerini belirlemektir. Daha sonraki aşamada ise öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin mesleğe başlamadan önce ve meslek içerisinde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitilmesi ve niteliklendirilmesidir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kendilerini nasıl gördüklerini, yeterlik algılarının ve kendilerinde eksik gördükleri noktaların belirlenmesi bir zaruriyedir (Karacaoğlu, 2008).

Literatür taraması yapıldığında Özel eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesi ve Özel Eğitim öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler konusunda çalışmaların çok kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu araştırmada, eğitim seviyesinin üst düzeylere ulaştırılması için eğitimin en önemli faktörlerinden biri olan öğretmenlerin mesleki yeterliklerin ne düzeyde olması gerektiğinin ortaya konulması, öğretmen yetiştirme konusunda ihtiyaçların belirlenmesi, yapılan alan değişikliği ile öğretmenlerin yeterlilik düzeylerinin nasıl arttırılacağı konusunda katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Yöntem (Araştırma Modeli)

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme yönteminin, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmaya katılan bireylerin araştırma konusundaki bilgi, düşünce tutum ve davranışlarını ve bunların olası nedenlerini derinlemesine öğrenmek için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya esneklik alanı sağlar. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı esnekliğin yanı sıra araştırmanın standartlığını da sağlar. Araştırmacı önceden hazırlamış olduğu görüşme soruları ile fikir ve düşünceleri alırken aynı zamanda kişinin verdiği cevapları açması ve örneklendirmesi ile araştırmayı ayrıntılandırabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme

Alan Değişikliği İle Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçiş Yapan Öğretmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözüm Önerileri

tekniklerinin en büyük avantajı araştırmacıya sistematik ve karşılaştırılabilir bilgiler imkânı sunmasıdır. Araştırmada ayrıca Mesleki Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan bu ölçek araştırmaya uygun şekilde güncelleştirilmiş olup kullanılan Mesleki Doyum Ölçeğinin orijinali Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (2005) tarafından oluşturulmuştur. Mesleki Doyum Ölçeğinde araştırmaya katılan bireylerin mesleki yeterlilikleri, ilgi ve isteklerine yönelik 20 soruluk bir ölçek oluşturulmuştur.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın araştırma grubunu Sivas ili çerisinde alan değişikliği yaparak Özel Eğitim Öğretmenliğine geçiş yapan dört (4) öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin demografik özellikleri aşağıdaki tablo 1’de çıkarılmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

B	C	D	E	F	G
Cinsiyetiniz	Önceki Branşınız	Mezun Olduğunuz Okul	Mesleki Kıdem Yılınız	Alan Değişikliği Yılı	Çalıştığınız Okul
Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	6-10	2015 ve daha sonrası	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	16-20	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	16-20	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Uygulama Okulu
Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2006-2011	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	16-20	2006-2011	Özel Eğitim Sınıfı
Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı
Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	11-15	2012-2015	Özel Eğitim Sınıfı

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada; öğretmenlerin yaşadığı sıkıntıları ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri sunabilmek için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca görüşme formunda ki sorular araştırma grubunun dışında 4 öğretmene sorulmuş ve soruların anlaşılır ve açık cevap verilebilecek şekilde olduğu teyit edilmiştir. Araştırmada Kuzgun, Sevim ve Hamamcı (2005) tarafından geliştirilen ve araştırmamıza uyarlanan mesleki doyum ölçeği kullanılmıştır. Mesleki doyum

ölçeğinde araştırmaya katılan bireylerin mesleki yeterlilikleri, ilgi ve isteklerine yönelik 20 soruluk bir ölçek oluşturulmuştur.

Veri Analizi

Araştırmada 11 soruluk ölçek doldurtulup, ayrıca mesleki doyum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilere içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan verilerin tutarlılığı kontrol edilmiştir. İçerik analizinde esas ulaşılmak istenen gaye verileri açıklayabilmek ve ilişki kurmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Ulaşılan veriler ilk önce kavramsallaştırılmış daha sonra mantık çerçevesinde düzenlenmiştir. Araştırmamızda araştırmadan elde edilen veriler dört aşamada analiz edilmiştir.

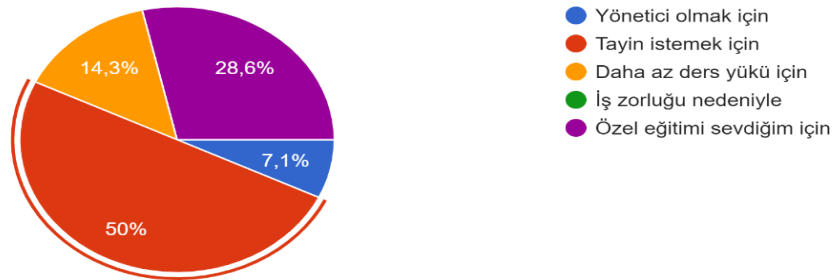
1. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin kodlanması,
2. Ana ve alt temaların bulunması,
3. Kodların ve kavramların düzenlenerek belirtilmesi,
4. Elde edilen bulguların anlamlandırılması ve yorumlanması şeklinde olmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçen öğretmenlerden %50'si tayin istemek için, %14,3'ü daha az ders yükü için, %28,6'sı özel eğitimi sevdiğim için ve %7,1'i ise yönetici olmak için alan değişikliğinde bulduklarını ifade etmişlerdir.

Grafik 1. Öğretmenlerin Alan Değişirme Nedenleri

Alan değişikirme nedeniniz nedir?
14 yanıt

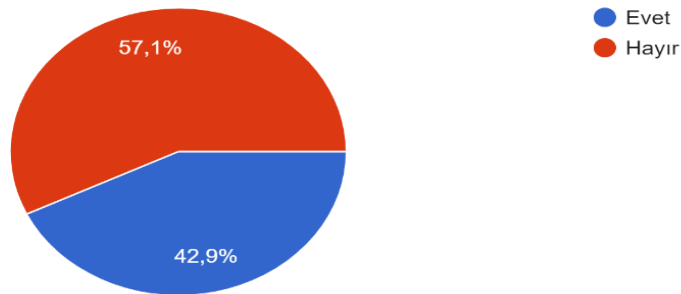

Alan Değişikliği İle Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçiş Yapan Öğretmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözüm Önerileri

Seçeneklerde bulunan “iş zorluğu nedeniyle” şikkını ise kimse tercih etmemiştir. Alan değişikliği yapan öğretmenlerin kendini alanın yeterli görme oranları ise şu şekilde. %21,4’ü çok yeterli, %50’si yeterli, %21,4’ü az yeterli, %7,1’i de yetersiz görmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %7,1’i alan değişikliği uygulamasının çok yanlış bir uygulama olarak görmektedir. %14,3’ü normal bir uygulama, %50’si olumlu, %28,6’sı ise çok olumlu bir uygulama olarak görmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %71,4’ü yan alanı olmadan özel eğitim öğretmenliğine geçişi olumsuz bulmakta iken %28,6’sı ise yan alanı olmadan özel eğitim öğretmenliğine geçişi olumlu bulmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50’si alan değişikliği sürecinden sonra yapılan hizmet içi eğitimi çok olumlu, %7,1’i olumlu, %14,3’ü normal %28,6’sı ise olumsuz olarak görmektedir. Alan değişikliği yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin sık sık tekrar edilmesi konusunda da görüş bildirilmiştir. Hizmet içi eğitime, araştırmaya katılan öğretmenlerin %92,9’u ihtiyacı olduğunu bildirmiştir. Sebep olarak yetiştikleri alandan çok farklı bir alan olan özel eğitim öğretmenliğinin olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden %42,9’u tekrar eski alanına dönmek istediğini %57,1’i ise özel eğitim öğretmenliğinde devam etmek istediğini belirtmişlerdir. Eski alanına dönmek isteyen öğretmenler sebep olarak özel eğitim öğretmenliğinin çok zor olması ve yıpratıcılığından bahsetmişlerdir. Eski alanına dönmek istemeyen öğretmen ise özel eğitim öğretmenliğinde mesleki hazzın daha yüksek olduğundan ve manevi olarak daha doyum aldığını belirtmiştir.

Grafik 2. Eski Alanına Dönmek İsteyenler/İstemeyenler

Tekrar eski alanınıza dönmek istiyor musunuz ?
14 yanıt

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %21,4'ü etkili öğretim yöntemlerini kullanma konusunda kendini çok yeterli görmekte, %21,4'ü kendini yeterli görmekte, %35,7'si normal, %21,4'ü ise yetersiz görmektedir. Kendini yeterli gören öğretmenler sürekli kendilerini geliştirmek için çaba sarf ettiklerini ve kendilerini bu alanda geliştirmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kendini yetersiz gören öğretmenimiz öğrencilerin eğitimi öğretimi konusunda aldığı eğitimin yetersiz olduğunu 540 saatlik eğitimin kendisi için yetmediğini, uygulamalı eğitimin özel eğitim öğretmenliği için hizmet içi eğitime dâhil edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Etkili öğretim teknikleri konusunda kendini yeterli gören öğretmenlerimiz ise yıllar geçtikçe kendilerini geliştirdiklerini mesleği icra ederken etkili öğretim tekniklerini geliştirdiklerini belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerimizin %14,3'ü Bireysel Eğitim Programı geliştirme, uygulama ve değerlendirme konusunda kendilerini çok yeterli bulduklarını, %50'si yeterli bulduklarını ve %35,7'si ise normal seviyede olduklarını belirtmişlerdir. Kavram ve beceri öğretimi konusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin %28,6'sı kendisini çok yeterli, %35,7'si yeterli, %21,4'ü normal ve %14,3'ü ise yetersiz görmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerimiz kavram ve beceri eğitimi konusunda zaten kendilerinin öğretmenlik formasyonuna sahip olduklarını, fakat özel eğitim alanında kavram ve beceri öğretimi konusunun sınıf öğretmenliğinden daha zor olduğunu belirtmişlerdir. Süreç içerisinde yaşadıkları sorunlarla da deneme yanılma yolu, tecrübeli öğretmenlerden bilgi alımı, araştırma ve geliştirme gibi faaliyetlerde bulunarak kendilerinin bu alanda eksiklerini tamamladıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerimizin %7,1'i gittikleri okullarda karşılaştıkları yöneticilerin tutumlarının kendilerine karşı çok olumsuz olduğu, %14,3'ü olumsuz %21,4'ü normal, %14,3'ü olumlu ve %42,9'u çok olumlu olduğunu belirtmiştir. Hatta bazı meslektaşlarının kendilerine karşı bakış açılarının olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Alan değişikliği yapan öğretmenlerin ilk iki yıl ikinci sınıf öğretmen olarak görüldüklerini belirtmişlerdir. Alanında lisans eğitimi alan öğretmenler ile alan değişikliği ile görev yapan öğretmenlere meslektaşlarının, yöneticilerin ve velilerin olumsuz bakış açılarının öğretmenlerin moral ve motivasyon olarak olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Sonuçlar ve Öneriler

Bu çalışmada alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı sıkıntılar ve çözüm öneriler ortaya konmuştur. Öğretmenlerin alan değişikliği sürecinin zor bir süreç olduğu, yetiştiği lisans alanı dışında hem bilgi hem de beceri ve deneyim eksikliği yaşadıkları araştırmada ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin alan değişikliğine hiçbir bilgiye sahip olmadan başvurmaları, alanın bilgi ve gereksinimlerini bilmemeleri öğretmenleri süreç içerisinde olumsuz etkilemiştir. Alınan hizmet içi eğitimin alan değişikliği sürecinden sonra olması öğretmenleri alanında ilk başladıkları aylarda ne yapacaklarını bilmeden hareket etmeye mecbur bırakmıştır.

Alan değişikliği uygulamasının araştırmaya katılan öğretmenlerce yanlış bir uygulama olarak görülmekte olup; araştırılmadan elde edilen sonuçlara göre de yanlış bir uygulamadır. Öğretmenlik mesleği gibi geleceği şekillendiren bir meslekte kendi alanında yetişmemiş eğitimini almamış bir öğretmenin başka bir alanda görev yapması araştırma sonucuna göre yanlış bir uygulamadır. Ayrıca alan değişikliği yapılan alan özel eğitim öğretmenliği gibi belki de öğretmenlik mesleğinin en zor branşlarından birine ise bu daha da zorlaştırmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden hepsi alan değişikliği uygulamasının günü kurtarmaya yönelik bir uygulama olduğunu ve eğitim sisteminde büyük hasarlar açacağına belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının alan değişikliği konusunun ülkemizin eğitim politikasındaki yapılan hamlelerin ve gelişmelerin plansızlığından kaynaklandığı ortak fikri çıkmaktadır. Sonuç olarak yetişmediği, eğitimini ve deneyimini hiç almadığı bir branşta öğretmenlerin görev yapması hem ülkemizin eğitimden alacağı verimi düşürmekte hem de insanların mesleki haz alma konusunda sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır. Özel eğitim öğretmenliğinin pedagojik eğitiminin ve eğitim aldıkları konuların diğer öğretmenlik branşlarından çok farklı olduğu araştırmamızda ortaya konulmuştur.

Öneriler

Araştırmada alan değişikliği ile özel eğitim öğretmenliğine geçiş yapan öğretmenlerin yaşadığı sıkıntılar ve çözüm önerilerini ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda alan değişikliği uygulamasının eğitimde tamamen yanlış bir uygulama olduğunu ve bu uygulamanın öğretmen, öğrenci ve veli üzerinde olumsuz bir etki yaptığını görüldü. Bu olumsuz etkileri eğitimde planlamanın ne kadar gerekli olduğunu ve günü kurtarma adına yapılan hamlelerin eğitimin kalitesine olumsuz etki yaptığını düşünmektedir. Yapılan alan değişikliği uygulamasından eğitim sisteminin en az zararla kurtarılabilmesi için alan değişikliği yapan öğretmenlerin özel eğitim lisans programı içeriğine hâkim olana kadar hizmet içi eğitimle yetiştirilmesi gerekmektedir.

Alan değişikliği uygulamasına devam edilmesi halinde tekrar mezuniyet alanına dönüş hakkı tanınmalı, gönüllülük esasına dayanarak alan değişikliği yapılmalıdır. Gönüllülük esasına göre yapılan alan değişikliği uygulamasında öğretmenler geçtiği alanda göreve başlamadan hizmet içi eğitimlerle hazırlanmalıdır. Sorunun temel çözümü ise ülkenin bir eğitim politikasının olması ve bu eğitim politikasında yapılacak hamlelerin önceden belirlenmesidir.

Kaynakça

Ataman, A. (2003). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş (1. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Aydemir, H. (2013). Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Aydın, A. & Tekneçi, E. (2013). Zihin Engelliler Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi

Alan Değişikliği İle Özel Eğitim Öğretmenliğine Geçiş Yapan Öğretmenlerin Yaşadığı Sıkıntılar ve Çözüm Önerileri

Gökçe, M. (2010). Kaynaştırma eğitimine katılan ve katılmayan görme engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gurbetoğlu, A. (2010). Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Reform İhtiyacı, IX. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Elazığ. 20-22 Mayıs 2010, 618-623.

Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin Yeterlilik Algıları. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.

Kuğu, S. (2011). İlköğretim I. Kademedeki kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumlarının kaynaştırma öğrencilerinin temel akademik becerilerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

M.E.B. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri El Kılavuzu. <http://otmg.meb.gov.tr/Yayin.html>. (Erişim Tarihi: 21.11.2023).

MEB. (2012). Özel eğitim kurumları yönetmeliği (Sayı: 28296). Ankara: Resmî Gazete.

Sanır, H. (2009). Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.